

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Ғылыми-
әдістемелік кеңес мәжілісінде бекітілді

№ ___6___ хаттама

«_22_»_06_2020 ж.

Оқу жұмысы жөніндегі проректор

_____ Хикметов А.К.

**«8D041 – ӘЛЕМДІК ЭКОНОМИКА» МАМАНДЫҒЫ БОЙЫНША PhD
ДОКТОРАНТУРАҒА ТҮСУШІЛЕР ҮШІН МАМАНДЫҚ БОЙЫНША
ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ**

АЛМАТЫ 2020

Бағдарлама «8D041 – Әлемдік экономика» мамандығы бойынша Мемлекеттік білім беру стандартына сәйкес құрастырылды. Бағдарлама э.ғ.д., профессор Р.Елемесов, PhD доктор А.О.Оңдаш, э.ғ.к., доцент А.М. Мырзахметова, э.ғ.к. Л.Ә. Медуханова және Н.Е.Дабылтаевамен құрастырылды.

Бағдарлама халықаралық қатынастар және әлемдік экономика кафедрасының мәжілісінде қаралды

Хаттама №_9_ «_28_» _____04_____2020 ж.

Кафедра меңгерушісі _____ Чукубаев Е.С.

Халықаралық қатынастар факультетінің әдістемелік бюро мәжілісінде мақұлданды

Хаттама №_10_ «_05_» _____05_____2020 ж.

Әдістемелік бюро төрайымы _____ Машимбаева Г.А.

Ғылыми кеңес мәжілісінде бекітілді

Хаттама №_10_ «_06_» _____05_____2020 ж.

Ғылыми кеңес төрағасы,

Факультет деканы _____ Айдарбаев С.Ж.

Ғалым хатшы _____ Идрышева Ж.К.

МАЗМҰНЫ

1. Мамандық бойынша түсу емтиханының мақсаты мен міндеттері

«8D041 - Әлемдік экономика» мамандығы бойынша түсі емтиханының мақсаты мен міндеттері - PhD докторантураға түсушілердің ғылыми білімдері мен микро-макроталдау және халықаралық макроэкономика салаларындағы тәжірибелік міндеттерді шешу дағдыларын анықтау.

«Микро-макроталдау» пәні экономикалық теория, микроэкономика және макроэкономика жеке-жеке қарастыратын мәселелерді зерттейді. Ол қазіргі заманғы экономикалық теорияның осы құрамдас бөліктерін математика мен вербалды, математикалық, графикалық, аналитикалық формадағы экономикалық модельдерді пайдалана отырып, анағұрлым жоғары деңгейде зерделеуді жалғастырады.

«Халықаралық макроэкономика» пәні білім алушыларға ашық ұлттық экономиканы макроэкономикалық реттеу, халықаралық валюталық және қаржылық қатынастардың қызмет етуі саласындағы теориялық білімдерді, тәжірибелік мәселелерді талдау дағдыларын береді. Сонымен бірге, макроэкономикалық талдаудың халықаралық аспектілерін зерделеу халықаралық экономика саласына қатысты білімдерді тереңдетеді және кеңейтеді.

Түсу емтиханының формасы – құрамдас жазбаша-ауызша емтихан. Емтихан тапсырушы емтихан билетінің сұрақтарына өз жауабын жауап парағына жазып, емтихан комиссиясына ауызша жауап береді. Апелляция жағдайында қарастырудың негізі жауап парағындағы жазбаша жазбалар болып табылады.

2. «8D041 - Әлемдік экономика» мамандығы бойынша докторантураға түсуші тұлғалардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

«8D041-Әлемдік экономика» мамандығы бойынша докторантураға түсуші тұлғалар экономикалық мамандықтар бойынша магистр дәрежесіне ие болуы тиіс. Докторантураға түсуші талапкерлер:

- ғылыми таным әдіснамасы мен ғылыми қызметті ұйымдастыру қағидаларын білуі;
- микро- және макроталдауды магистратура деңгейінде білу;
- экономикалық үдерістерді талдаудағы қолданыстағы концепцияларды, теориялар мен келістерді (подход) сыни талдай білу;
- әр түрлі пәндер аясында алынған білімдерді жаңа беймәлім жағдайдағы зерттеу міндеттерін шешу үшін интеграциялай білу;
- экономиканың жаһандануы жағдайында ұлттық экономиканың халықаралық еңбек бөлінісіне қатысуының ұтыстары мен шығындарын бағалау;
- әлемдік және халықаралық экономика бойынша білімдерді Қазақстан Республикасының экономикалық даму мәселелерін, оның халықаралық бәсекеге қабілеттілігін зерттеуде қолдана білу;

- макроэкономикалық талдау әдіснамасын ұлттық экономиканың қазіргі жағдайы мен даму мәселелерін зерттеуде қолдана білу;
- қазіргі заманғы халықаралық сауда құрылымы мен даму динамикасын, халықаралық сауда саясатының қалыптасу заңдылықтары мен Қазақстанның сыртқы сауда саясатының мәселелерін сыни талдай білу;
- заманауи ақпараттық технологияларды тарта отырып, ақпараттық-аналитикалық, ақпараттық-библиографиялық жұмыстар жүргізу;
- тәжірибелік-зерттеу және талдау жұмыстарының нәтижелерін диссертация, мақалалар, есептер, талдау жазбалары және т.б. түрінде жалпылау;
- кемінде бір шет тілін ғылыми зерттеулер жүргізуге мүмкіндік беретін деңгейде білу.

3. Білім беру бағдарламасының пререквизиттері

Микроэкономика, Макроэкономика, Халықаралық макроэкономика, Әлемдік экономика

4. Емтихан тақырыптарының тізімі

«Микро-макроэкономика» пәні

1 тақырып. Заманауи микро-макроэкономика және оның әдіснамасы

Микроэкономика мен макроэкономиканың пәні. Адамдардың қажеттіліктері. Игіліктер және олардың түрлері. Экономиканың іргелі міндеттері.

Экономикалық құбылыстарды зерттеу әдістері. Позитивті және нормативті талдау. Жалпығылыми әдістер. Математикалық әдістер. Экономикалық құбылыстар мен үдерістерді модельдеу. Адамдардың рационалды мінез-құлықтары туралы болжамдар. Оңтайландырушы (оптимизационные) және тепе-тең модельдер. Макроэкономикалық талдау ерекшеліктері. Агрегаттау әдісі.

2 тақырып. Экономикалық ресурстар және таңдау мәселелері

Экономикалық ресурстар және олардың түрлері. Экономикалық ресурстардың шектеулілігі және қажеттіліктердің шектеусіздігі. Таңдау мәселелері және өндірістік мүмкіндіктер қисығы. Балама шығындар. Қайтарымдылықтың кему заңы. Трансформацияның шекті нормасы.

Өндіріс тиімділігі. Ресурстарды тиімді бөлу. Парето бойынша тиімділік.

3 тақырып. Нарық және нарықтық экономика

Нарық және нарықтық экономика түсінігі. Нарықтық экономиканың негізгі субъектілері: үй шаруашылығы, фирмалар мен мемлекеттер және

олардың ресурстар мен дайын өнімдер нарығы жүйесі арқылы өзара байланысы. Экономикалық ресурстардың, дайын өнімдер мен қызметтердің, ақша құралдарының шеңберлі сызбасы.

4 тақырып. Нарықтық механизм: негізгі элементтері мен заңдары

Нарықтық механизм және оның негізгі элементтері. Нарықтық механизм жүйесіндегі бәсеке және монополия. Жетілген және жетілмеген бәсеке. Нарықтық баға.

Сұраныс экономикалық категория ретінде. Сұраныс және сұраныстың өлшемі. Сұраныс заңы. Сұраныс қисығы. Сұраныстың бағалық емес детерминанттары.

Ұсыныс экономикалық категория ретінде. Ұсыныс және ұсыныс өлшемі. Ұсыныс заңы. Ұсыныс қисығы. Ұсыныстың бағалық емес детерминанттары.

Нарықтық тепе-теңдік. Өндірістің тепе-тең көлемі. Тепе-теңдік баға. Қысқа және ұзақмерзімді кезеңге тепе-тең бағаны анықтау. Тор (паутина) моделі.

Бағаның түсінігі және қызметтері. А. Маршалл бағасының концепциясы.

Бағаларды мемлекеттік реттеу. Максималды шекті бағалар және тауар тапшылығы. Минималды шекті бағалар және тауарлық артықшылықтың пайда болуы.

5 тақырып. Сұраныс пен ұсыныс икемділігі

Икемділік түсінігі. Икемділік коэффициенті.

Баға бойынша сұраныс икемділігі және оның түрлері. Икемділік және сатушының қолма-қол түсімдері. Баға бойынша сұраныс икемділігінің факторлары. Баға бойынша сұраныстың қиылысу икемділігі және оны өлшеу. Өзара алмастырушы және өзара толықтырушы тауарлар. Сұраныстың табыс бойынша икемділігі. Табыс бойынша қалыпты тауарлар мен сапасы төмен тауарларға икемділік.

Баға бойынша ұсыныс икемділігі. Ұсыныс икемділігінің факторлары.

Икемділік теориясының тәжірибеде қолданылуы. Икемділіктің салықты тұтынушылар мен сатып алушыларға бөлудегі рөлі.

6 тақырып. Салыстырмалы статика және сұранысты талдау

«Табыс-тұтыну» қисығы және Энгель қисығы. Осы қисықтардың қалыпты және сапасы төмен тауарлар үшін, бірінші кезекті тауарлар мен сәндік заттар үшін формасы.

«Баға-тұтыну» қисығы. «Баға-тұтыну» қисығының көмегімен жеке сұраныс қисығын алу. Нарықтық сұраныс қисығы жеке сұраныс қисықтарының көлденең сомасы ретінде. Орын басу тиімділігі және табыс тиімділігі (Хикс және Слуцкий бойынша). Гиффин тауарлары.

7 тақырып. Тұтынушылық таңдау теориясы

Пайдалылық. Жиынтық пайдалылық. Шекті пайдалылық. Шекті пайдалылықтың кему заңы. Баға және табыс мөлшері тұтынудың негізгі шектеушілері ретінде.

Тұтынушының рационалды мінез-құлық критерийлері. Жиынтық пайдалылық максимизациясы. Тұтынушының мінез-құлқын талдауға кардиналистік және ординалистік келістер (подход). Бюджеттік шектеулер. Талқамсыздық қисығы, оның қасиеттері мен типтері. Тұтынушы оптимумы.

8 тақырып. Өндіріс теориясы

Өндіріс, өндіріс факторлары, технология. Өндірістік функция көмегімен өндірісті сипаттау. Изокванта. Технологиялық орын басу нормасы.

Өндірістің қысқамерзімді кезеңі. Тіркелген және ауыспалы өндіріс факторлары. Ауыспалы өндіріс факторының шекті өнімі. Шекті қайтарымдылықтың (өнімділіктің) кему заңы. Жалпы өнімді максимизациялау. Шекті және орташа өнім.

9 тақырып. Өндіріс шығындары

Бухгалтерлік және экономикалық шығындар. Ресурстардың балама құны. Кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырумен байланысты шығындар (Вмененные издержки).

Қысқамерзімді кезеңдегі өндіріс шығындары. Тұрақты, ауыспалы, жиынтық. Орта және шекті шығындар. Шығындардың барлық түрлерінің графикалық кескінделуі. Орташа шығындардың қисық формасы. Орта және шекті шығындар арасындағы байланыс. Изокоста. Жалпы шығындарды минималдау. Өндіруші тепе-теңдігінің шарттары.

Ұзақмерзімді кезеңдегі шығындар. Масштаб әсері: оң, теріс, бейтарап. Өндірістік функциялардың негізгі түрлері: сызықтық, В.В. Леонтьев, Кобба-Дуглас. Өндірістік функция және техникалық прогресс.

10 тақырып. Бәсекелестік фирманың пайдасын максималдау

Фирма қызметінің мақсаты. Экономикалық пайда. Қалыпты және бухгалтерлік пайда. Орта табыс және шекті табыс. Бәсекелес фирманың өніміне сұраныс қисығы.

Пайданы максималдау немесе бәсекелестік нарықта фирма шығындарын минималдау ережесі. Қысқамерзімді кезеңде өндірісті қысқарту шарттары. Қысқамерзімді кезеңдегі фирманың ұсыныс қисығы.

Ұзақмерзімді кезеңде бәсекелес фирма пайдасын максималдау. Фирма ұсынысының ұзақмерзімді қисығы. Белгісіздік жағдайындағы бәсекелес фирма. Бәсекелестік нарықты мемлекеттік реттеу шығындары.

11 тақырып. Монополия. Нарықтық билік

Монополияның негізгі моделі. Тепе-теңдік. Шекті табыс және сұраныстың бағалық икемділігі. Монополист пайдасын максималдау ережесі. Монополия және жетілген бәсеке. Монополиялық биліктің қайнар көздері мен нәтижелері. Монополияның қоғамдық шығындары. Табиғи монополия. Бағалық

алалаушылық. Нарықты сегменттеу. Монополияны нормативті талдау. Картельдердің пайда болуы мен тұрақсыздығы. Нарықтық билік көрсеткіштері. Лернер индексі. Херфиндаль индексі.

12 тақырып. Монополиялық бәсеке

Монополиялық бәсеке: белгілері мен әрекет ету шарттары.

Бағалық емес бәсеке. Өнімнің дифференциациясы. Монополистік бәсекенің тиімділігі. Негізгі ережелер және сәйкес нарықтық құрылым. Қысқа және ұзақмерзімді кезеңдегі монополиялық бәсеке. Монополиялық бәсеке нарығындағы тепе-теңдік.

13 тақырып. Олигополия

Олигополиялық нарық. Фирманың стратегиялық мінез-құлқы. Дуополия. Курно моделі. Фирма әрекетінің қисығы. Тепе-теңдік. Олигополияны жетілген бәсекемен және монополиямен салыстыру. Бертран бойынша дуополия моделі. Кривая реагирования фирмы. Равновесие. Сравнение олигополии с совершенной конкуренцией и монополией. Модель дуополии по Бертрану. Сұраныс қисығының ауытқуы. Бағадағы көшбасшылық. Салаға енуді шектеуші баға қалыптастыру.

14 тақырып. Антимонополиялық заңнама

Монополия: «иә» және «қарсы» дәлелдер. Антимонополиялық заңнама және реттеу: мақсаты мен міндеттері. Антимонополиялық реттеу құралдары. Табиғи монополияларды реттеу.

15 тақырып. Өндіріс факторлары нарығы

Сұраныстың өндіріс факторларына туынды сипаты. Өндіріс факторының бағасы және аталған өндіріс факторымен көрсетілетін қызметтің бағасы. Өндіріс факторлары нарығы. Өндіріс факторлары нарығындағы ұсыныс. Өндіріс факторлары нарығындағы үй шаруашылықтары. Ресурстардың икемділігі мен мобильділігі. Бәсекеге қабілетті және бәсекеге қабілетсіз өндіріс факторлары нарығы.

16 тақырып. Еңбек нарығы

Еңбек нарығы және оның спецификациясы. Еңбекақы экономикалық ресурсты пайдаланғаны үшін төлем ретінде. Жекелеген фирма тарапынан еңбекке сұраныс және еңбекке нарықтық сұраныс.

Жекелеген жұмысшының еңбек ұсынысы және еңбектің нарықтық ұсынысы. Уақытты жұмыс пен демалыс арасында бөлу моделі.

Еңбекақы ставкасының дифференциациясы. Еңбек тартымдылығының айырмашылықтары. Өтемақылық еңбекақы. Экономикалық рента.

Еңбек нарығындағы монополия және оның жұмысбастылық пен еңбекақы деңгейіне әсері. Кәсіподақтар және олардың жұмысбастылық, еңбекақы, еңбек өнімділігінің деңгейіне ықпалы.

Минималды еңбекақы деңгейін бекіту және осы шараның нәтижелілігі.

17 тақырып. Капитал нарығы

Капитал және оның экономикалық табиғаты. Физикалық, ақшалай капитал. Капиталдың дәстүрлі және заманауи анықтамалары. Капитал-меншік және капитал-функция. Капитал запастар концепциясы ретінде. Болашақ табыстарды қазіргі уақытта бағалау. Құнды дисконтттау.

Инвестициялар. Жинақтаулар ұсынысы. Инвестицияларды есептеу кезіндегі дисуонтталған құн. Капиталға сұраныс және капитал ұсынысы. Пайыз тауар-капиталдың бағасы ретінде. Қарыз пайызының қойылымы (ставка). Пайыздың тепе-тең қойылымы. Пайыз қойылымын анықтаушы факторлар.

Негізгі және айнымалы капитал. Капитал физикалық және моральдық тозуы.

Адами капитал. Адам капиталына инвестициялар.

18 тақырып. Бағалы қағаздар нарығы

Бағалы қағаздар нарығы капитал қозғалысының механизмі ретінде. Бағалы қағаздардың мәні мен олардың түрлері. Үлестік және қарыздық бағалы қағаздар. Бағалы қағаздар нарығының құрылымы. Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары. Қор биржасы және оның функциялары.

19 тақырып. Жер нарығы

Жерге меншік монополиясы және жерге шаруашылық объектісі ретіндегі монополия. Жер нарығы және жер «қазметінің» нарығы. Жерді жалдау.

Жер телімдерінің өнімділігі. Тұтас жердің және ішінара сапасы жақсы телімдердің телімдердің шектеулілігі. Жер ұсынысының икемсіздігі. Жер нарығындағы тепе-теңдік. Жер рентасы және жердің бағасы. Жалдау ақысы.

Дифференциалды және абсолютті жер рентасы. Монополиялық рента.

20 тақырып. Ақпарат, белгісіздік және тәуекел экономикасы

Белгісіздік және тәуекел. Тәуекелді өлшеу. Тәуекелге қатынас. Тәуекелді төмендету.

Ассиметриялық ақпарат нарығы. Сапа белгісіздігі және «лимондар» нарығы. Моральдық тәуекел. Нарықтық дабылдар (сигнал). Ауықциондар.

Алыпсатарлық және тәуекел. Фьючерстер мен опциондар. Хеджирлеу. Алыпсатарлық мәні.

Инвестициялық шешімдер тәуекелі. Тәуекелді активтер бағасы. Пайда мен тәуекелдің өзара байланысы. Портфельді әртараптандыру.

21 тақырып. Нарық сәтсіздігі және нарықтық экономикадағы мемлекеттің рөлі

Шаруашылықтың нарықтық жүйесінің жетілмегендігі. Нарық сәтсіздігі түсінігі. Мемлекеттің экономикаға араласуының объективті қажеттілігі. Аралас экономиканың дамуы.

Мемлекеттің экономикаға араласуының негізгі мақсаттары мен мемлекеттің функциялары.

Мемлекеттің экономикаға ықпалының формасы мен құралдары. Әкімшілік-құқықтық және экономикалық регуляторлардың жүйесі. Тікелей және жанама реттеу.

22 тақырып. Қоғамдық игіліктер

Жеке және қоғамдық игіліктер. Игіліктердің бәсекеге қабілетсіздігі және ерекшеліксіздігі. Игіліктің шекті пайдалылығы және игіліктің шекті қоғамдық пайдалылығы. Қоғамдық шекті шығындар. Қоғамдық игілікті тұтынудың оңтайлы деңгейі. Қоғамдық игіліктің сұраныс және ұсыныс қисығы. Тепе-теңдік шарты.

23 тақырып. Экстерналдар және асимметриялық ақпарат

Экстерналдар (сыртқы әсерлер). Оң және теріс экстерналдар. Экстерналдарды реттеу: салықтармен және сауда экстерналдарымен. Коуз теоремасы және оның мәні. Қоспаған ортаны ластауды бақылау. Сапаның белгісіздігі. Нарықтық дабылдар (сигналдар).

Асимметриялық ақпараттың мәні. Кепілдіктер мен міндеттемелер рөлі. моральдық жүктеме. тапсырыс беруші-агент мәселесі. Тұтынушылық сұрыптау. Еңбек нарығындағы асимметриялық ақпарат. Сақтандыру.

24 тақырып. Теңсіздік және табыстарды қайта бөлу

Табыстар мен әл-ауқат теңсіздігінің себептері: анықтамалар айырмашылығы.

Көлемі бойынша табыстар теңсіздігі. Лоренц қисығы. Джини коэффициенті. Децильді коэффициент. Орташа, минималды еңбекақы мен күнкөріс шегінің ара қатынасы.

Алу көздері бойынша табыстар теңсіздігі. Халық шаруашылығының салалары және жұмысбастылық, кәсіп түрлері бойынша табыстар теңсіздігі. Әл-ауқат деңгейінің теңсіздігі.

Табыстарды қайта бөлуге мемлекеттік саясатқа оң және теріс дәлелдер. Қоғамдағы табыстарды қайта бөлудің негізгі каналдары. Салықтар мен субсидиялар мемлекеттің табыстарды қайта саясатының негізгі формасы ретінде. Мемлекеттің табыстарды қайта бөлу саясатының нәтижелілігі.

25 тақырып. Экономикадағы қоғамдық сектор

Коммерциялық емес ұйымдар. Қоғамдық сектор және меншік құқығы теориясы. Қоғамдық сектордың ауқымы. Мемлекеттік меншік, оның қазіргі заманғы экономикалық жүйедегі және даму үрдісіндегі рөлі. мемлекеттік кәсіпкерлік ерекшеліктері, мемлекеттік кәсіпорындар қызметін реттеу.

26 тақырып. Макроэкономиканың пәні мен әдістері

Макроэкономиканың негізгі мәселелері мен функциялары. Макроэкономикалық саясаттың мақсаты мен міндеттері. Макроэкономикалық

талдау әдістері. Макроэкономикалық модельдер. Экзогендік және эндогендік ауыспалылар. Қорлар мен ағындар. Шеңберлі ағындар моделі. «Ағындар» және «егулер». Макроэкономикалық тепе-теңдіктің жалпы шарттары. Макроэкономикалық саясат.

27 тақырып. Макроэкономикалық өлшегіштер

Жалпы ішкі өнімді (ЖІӨ) өлшеу: қосылған құн бойынша, шығындар мен табыстар бойынша. Жалпы ұлттық өнім (ЖҰӨ). Номиналды және нақты айнымалылар. Дефлятор және бағалар индексі. Ұлттық шоттар жүйесінің басқа да көрсеткіштері. Таза ұлттық өнім, ұлттық табыс, жеке табыс, қолда бар табыс. ЖҰӨ және таза әл-ауқат.

28 тақырып. Экономикалық өсу теориясы

Экономикалық өсу түсінігі. Экономикалық өсуді өлшеудің, көрсеткіштерді бағалаудың негізгі тәсілдері. Оңтайлы экономикалық өсу мәселесі. Экономикалық өсуді зерттеу бағыттары.

Экономикалық өсу факторлары: ұсыныс факторы, сұраныс факторы, бөлу факторы. ҒТП экономикалық өсудің маңызды факторы ретінде.

XX ғасыр соңындағы экономикалық өсудің жаңа факторлары. Экономикалық даму перспективаларын негіздеу.

Экономикалық өсу мәселелерін зерттеу кезіндегі модельдеу әдісі. Е. Домардың экономикалық өсу моделі. Р. Харродтың экономикалық өсу моделі. Р. Солоудың экономикалық өсу моделі.

Экономикалық өсуді өндіріс факторлары арқылы мемлекеттік реттеу.

29 тақырып. Ұлттық табыс: өндіріс, бөлу және тұтыну

Ұлттық табыс өндірісі. Өндірістік функция. Өндірістік функцияның қасиеті. Ұлттық табысты бөлу. Ұлттық табысты тұтыну. Тұтыну функциясы. Пайыз қойылымы және инвестициялық функция. Инвестицияны талдау және инвестициялық үдеріс акселераторының моделі. Тобиннің Q-теориясы.

30 тақырып. Жиынтық сұраныс және ұсыныс. «AD-AS» моделі

Жиынтық сұраныс және оны анықтаушы факторлар. Жиынтық сұранысқа классикалық келіс (подход). Жиынтық сұранысқа кейнстік келіс (подход). Жиынтық сұраныс пен жиынтық ұсыныс моделіндегі макроэкономикалық тепе-теңдік. AD-AS моделіндегі импульстерді тарату.

31 тақырып. Тұтыну, жинақтау, инвестициялар, мультипликатор-акселератор теориясы

Тұтыну, жинақтау және инвестицияның жалпы сипаттамасы. Тұтынуға орташа бейімділік (APC). Тұтынуға шекті бейімділік (MPC). Жинақтауға орташа бейімділік (MPS).

Инвестицияның мәні. Инвестиция көлеміне әсер етуші факторлар. Инвестициялық сұраныс. Инвестиция түрлері. Инвестиция мен ұлттық

табыстың өзара байланысы. Инвестиция мультипликаторы. Мультипликатор теориясы.

Ұқыптылық парадоксы. Дефляциялық және инфляциялық алшақтық. Акселератор моделі. Акселерация қағидалары. Акселератордың қарапайым формуласы. Акселератор мен мультипликатордың өзара байланысы.

32 тақырып. Тауарлық және ақша нарықтарындағы макроэкономикалық тепе-теңдік. IS-LM моделі

IS-LM моделінің негізгі айнымалылары және теңдеулері. Тауарлық және ақша нарықтарындағы тепе-теңдік. IS және LM қисықтарының қорытындысы. IS және LM қисықтарының иілуі және қозғалуы. IS-LM моделіндегі тепе-теңдік. AD-AS және IS-LM модельдерінің өзара байланысы.

33 тақырып. Макроэкономикалық тепе-теңдіктің бұзылуы.

Экономикалық тепе-теңдік циклдарының теориясы

Циклдардың мәні мен түрлері. Н.Д. Кондратьевтің ұзын толқындары. Қалыпты және «үлкен» экономикалық циклдер. «Шағын» циклдер. Маусымдық және қысқамерзімді ауытқулар. Циклдылық себептері. Циклдың фазалары. Негізгі экономикалық көрсеткіштердің динамикасы. Дағдарыс циклдың құрылыс (конструирующая) фазасы ретінде. Дағдарыс түрлері. XIX ғ. мен XX ғасырдың алғашқы жартысындағы дағдарыстар.

Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі дағдарыс пен циклдың өзгерісі. XX ғ. 70-80 және 90 жылдарындағы циклдық даму ерекшеліктері (дамыған индустриалдық елдер мысалында).

34 тақырып. Антициклдық саясат

Антициклдық саясат, оның құралдары мен тиімділігі. Циклдер теориясы. Монетарлық теория. Шектен тыс жинақталу теориясы. Тұтынбаушылық теориясы. «Психологиялық теориялар». Экономикалық тепе-теңдікті қалпына келтіру мәселесі. Экономикалық дағдарыстан шығу. Экономикалық дағдарыстан шығудың материалдық алғышарттары. Экономикалық тепе-теңдікті қалпына келтіру.

35 тақырып. Экономикалық тұрақсыздық және жұмыссыздық

Экономикалық өсу позициясы тұрғысынан жұмыссыздықты бағалау. Толық жұмысбастылық және жұмыссыздық. Жұмыссыздық игілік және қоғамның шығыны ретінде. Жұмыссыздықтың себептері мен түрлері. Жұмыссыздық көрсеткіштері.

Жұмысбастылық және жұмыссыздық. Жұмыссыздықтың заманауи формалары. Жұмысбастылықтың неоклассикалық концепциясы. Жұмысбастылықтың кейнсиандық теориясы. Оукен заңы.

Еңбек нарығы. Еңбек нарығындағы тұрақсыздықпен күрес әдістері. Еңбек нарығын тұрақтандыру үдерісі. жұмыссыздықпен күрес әдістері.

Жұмыссыздық жағдайында халықты әлеуметтік қорғау мәселесі.

36 тақырып. Макроэкономикалық тұрақсыздық және инфляция

Инфляция, оның анықтамасы мен өлшемі. Инфляция себептері. Инфляцияны дамытушы факторлар. Инфляцияның концепциялары мен модельдері. Сұраныс инфляциясы. Ұсыныс инфляциясы. Еңбекақы өсімі тудырған инфляция. Сұраныстың салалық құрылымын өлшеу негізіндегі инфляция. Сұраныс инфляциясы мен шығындар инфляциясының арасындағы ықтимал айырмашылықтар. Ашық және басылған инфляция. Ұсыныс шоктары. Инфляция мен жұмыссыздықтың өзара байланысы. Филлипс қисығы, оның модификациясы.

Инфляцияның экономикалық салдары. Инфляцияға қарсы саясат. Кейнсиандық инфляцияға қарсы саясат. Монетарлық бағдарлама.

37 тақырып. Ақша жүйесі және ақша нарығының теориялық моделі

Ақша массасы. Квазиақша. Қолма-қол және қолма-қолсыз ақшалар. Ақша агрегаттары. Ақшаға сұраныс және ұсыныс.

Ақшаға сұраныстың теориялық моделі. Ақшаның сандық теориясы және ақша айналымының жылдамдығы. Кейнсиандық модельдегі ақшаға сұраныс. Ақшаға сұраныстың қазіргі заманғы теориясы. Ақша нарығындағы тепе-теңдік. Ақшаға сұраныстың қалыптасуы. Классикалық концепция. Ақша ұсынысы. Ақша ұсынысының көлеміне әсер етуші факторлар.

Ақша нарығындағы тепе-теңдік. Тепе-теңдіктің классикалық концепциясы. Тепе-теңдіктің монетарлық концепциясы. Тепе-теңдіктің кейнсиандық концепциясы.

38 тақырып. Несие-банк жүйесі және оның нарықтық экономикадағы рөлі

Банк жүйесінің құрылымы. Банктер, олардың түрлері, функциялары. Коммерциялық банктердің нарықтық экономикадағы рөлі мен негізгі операциялары. ақша ұсынысының мультипликаторы.

Ақша-несие саясаты: мақсаты мен құралдары. Монетаризм және ақша-несие саясат концепциясы.

Нарықтық экономиканың тұрақтылығын қамтамасыз етудегі Орталық банктің рөлі. Орталық банктің негізгі құралдары. Резервтік талаптар нормасының өзгерісі. Ашық нарықтағы операциялар. Дисконттық саясат. Қазақстанның банк жүйесі.

39 тақырып. Мемлекеттік бюджет

Мемлекеттік қаржы түсінігі. Мемлекеттің экономикалық саясатын жүзеге асырудағы қаржылардың рөлі. мемлекеттік бюджет және оның құрылымы. Мемлекеттік қаржы концепциясы және оның эволюциясы. Мемлекеттің табыстары. Экономиканы реттеудегі салықтық саясаттың рөлі. Мемлекеттің ақша құралдарын пайдалану бағыттары.

40 тақырып. Мемлекеттің фискалдық саясаты

Фискалдық саясат, оның мақсаты мен жүзеге асыру механизмі. Фискалдық саясаттың тежеуші және ынталандырушы нұсқалары. Ұсынысқа бағдарланған фискалдық саясат. Лаффер қисығы. Балансталған бюджет мультипликаторы.

«Халықаралық макроэкономика» пәні

1 тақырып. Курсқа кіріспе: халықаралық экономика мен халықаралық макроэкономиканың құрылымы мен ерекшеліктері

Халықаралық экономика теориясының зерттеу пәні. Қазіргі заманғы халықаралық экономиканың негізгі сипаттамасы. Халықаралық экономика құрылымы. Халықаралық микро- және макроэкономика. Макроэкономика және халықаралық экономика. Халықаралық макроэкономикада қолданылатын модельдер мен талдау құралдары.

Халықаралық экономикадағы егемендік пен мемлекеттік шекараның мәні. Ұлттық экономиканың ашықтық қағидасы. Ұлттық және халықаралық деңгейде халықаралық экономиканы реттеу қажеттілігі мен әдістері.

2 тақырып. Халықаралық экономикадағы негізгі байланыстар

Экономикалық қызметтің негізгі секторлары. Ұлттық шоттар жүйесі. Институционалдық бірліктер және олардың топтары. Макроэкономикалық шоттар түрлері. Экономикалық операциялар: түсінігі мен түрлері. Резиденттер мен бейрезиденттер. Халықаралық экономикалық операциялар түрлері. Экономиканың негізгі секторлары. Экономикалық секторлардың өзара байланыстары.

3 тақырып. Халықаралық экономикалық қатынастар жүйесіндегі ұлттық экономика

Ашық ұлттық экономиканың ұтыстары мен мәселелері.

Елдің сыртқы экономикалық байланыстарын мемлекеттік реттеудің қажеттілігі мен негізгі мақсаттары. Мемлекеттің сыртқы экономикалық саясатының негізгі бағыттары мен құралдары.

4 тақырып. Халықаралық сауда

Әлемдік нарық және тауарлардың халықаралық қозғалысы. Сатылатын және сатылмайтын тауарлар. Сатылатын және сатылмайтын тауарлар арасындағы шекаралар.

Халықаралық сауда: түсінігі мен құрылымы. Халықаралық сауда көлемін құндық өлшеу. Халықаралық сауданың тауарлық және географиялық құрылымы. Әлемдік нарықтағы тепе-теңдік моделі. Ұлттық және халықаралық экономиканың дамуындағы халықаралық сауданың мәні. Қазақстанның сыртқы саудасы: негізгі сипаттамасы.

5 тақырып. Капиталдың халықаралық қозғалысы

Капиталдың халықаралық қозғалысының рөлі, мәні, қазіргі заманғы ауқымы мен бағыттары.

Тікелей инвестициялардың себептері мен құрамы. Тікелей инвестицияларды мемлекеттік қолдау. Қазақстандағы тікелей шетелдік инвестициялар.

Портфельдік инвестициялаудың себептері мен түрлері. Қазіргі заманғы жағдайдағы портфельдік инвестициялардың рөлі.

Қарыз капиталының халықаралық қозғалысы және оның формалары. Халықаралық қарыздану мен несиелеудің негізгі құралдары.

Халықаралық инвестициялаудағы ТҰК-дың рөлі. халықаралық экономикадағы ТҰК-дың дуализм жағдайы. ТҰК-дың қабылдаушы ел экономикасына әсері. ҚР-ғы ТҰК қызметі және оның салдары.

6 тақырып. Әлемдік еңбек нарығы және жұмыс күшінің халықаралық миграциясы

Әлемдік еңбек нарығы және оның қалыптасу факторлары. Жұмыс күшінің халықаралық миграциясының қазіргі заманғы ауқымы мен бағыттары. Миграцияның экономикалық әсерлері. Елдің төлем балансында тіркелетін еңбек ресурстарының еларалық алмасу көрсеткіштері. Мигранттардың ақша аударымдары.

Мемлекеттің миграциялық саясаты: түрлері, мақсаты мен құралдары.

7 тақырып. Халықаралық технология алмасу

Технологиялардың халықаралық қозғалысы: түрлері мен оны жүзеге асыру механизмдері. Технологияны қорғаудың құқықтық формалары. Лицензиялар саудасы және лицензиялық төлем түрлері.

Халықаралық техникалық ықпалдастық. Техникалық ықпалдастық бағдарламасы. техникалық көмек механизмдері.

Технология алмасуды мемлекеттік реттеу қажеттілігі. Технология алмасуды реттеу механизмдері.

8 тақырып. Төлем балансы: теориясы мен құрылымы

Төлем балансы түсінігі. Төлем балансын құрудың негізгі қағидалары. Екіжақты жазу жүйесі. Ақпарат көздері. Төлем балансының бөлімдері.

Ағымдағы операциялар шоты. Ағымдағы операциялар шотының құрамдас бөліктері: тауарлар; қызметтер; табыстар; ағымдағы трансферттер.

Қаржылық операциялар мен капиталмен операциялар шоты. Капитал трансферттері. Тікелей инвестициялар. Портфельдік инвестициялар.

9 тақырып. Төлем балансының макроэкономикалық рөлі

Төлем балансын қаржыландыру. Резервтік активтер және олардың құрамы. Төлем балансын қаржыландырудағы резервтік активтердің рөлі. Ерекше қаржыландыру. Халықаралық инвестиция балансы.

Төлем балансы шоттарының өзара байланысы. Төлем балансының макроэкономикалық рөлі.

10 тақырып. Валюта бағамы және оның алуантүрлілігі

Валюта курсы: түсінігі мен белгіленуі (котировка). Валюта бағамының есептік түрлері. Номиналды және нақты валюта бағамы. Көптік валюта тәжірибесі. Икемділік дәрежесі бойынша валюта бағамдарының түрлері. Тіркелген және қалқымалы валюта бағамдары. Гибридті валюта бағамының түрлері. Валюта бағамының режимдері. Валюта бағамы жүйесін таңдау.

11 тақырып. Тепе-тең валюта бағамы

Тепе-тең валюта бағамы. Шетелдік валютаға сұраныс пен ұсыныс. Бағалардың валюта бағамына тәуелділігі. Шетелдік валютаға сұраныс пен ұсыныс икемділігі. Ұсыныс қарсы сұраныс ретінде. Валюта бағамының тұрақтылығы.

12 тақырып. Валюта бағамының теориясы

Жалпы тепе-теңдік теориясы. Макроэкономикалық баланс. Төлем балансының келісі (подход). Сатып алу қабілеті паритетінің теориясы. Бір баға заңы. Абсолютті СҚП. Салыстырмалы СҚП.

Пайыз қойылымдарының валюта бағамына әсері. Пайыз қойылымдарының балансы. Фишер эффектісі.

Валюта бағамының ақша теориясы. Ақша ұсынысы. Ақшаға сұраныс. Ішкі ақша тепе-теңдігі. Қысқамерзімді перспективадағы валюта бағамы.

Валюта бағамының жалпы теориясы. СҚП-нен ауытқу.

13 тақырып. Валюталық реттеу және валюталық саясат

Валюталық реттеу: деңгейлері, мақсаты, міндеттері. Валюталық реттеу модельдері.

Мемлекеттің валюталық саясаты: мәні, формалары мен құралдары. Дисконттық және девиздік валюта саясаты. Валюталық шектеулердің мақсаты мен тәсілдері. Ағымдағы және қаржылық операциялар бойынша валюталық шектеулер. Валюталық шектеулерді мемлекетаралық реттеудегі ХВҚ-ның рөлі.

Орталық банктің валюталық интервенциясы: мақсаты мен жүзеге асыру механизмдері. Валюталық операцияларды стерилдеу. Ұлттық валютаның девальвациясы мен ревальвациясы: мақсаты мен салдары.

14 тақырып. Қазақстанның валюта жүйесі

Қазақстанның ұлттық валюта жүйесі: қалыптасуы, даму кезеңдері. ҚР-ның валюталық заңнамасы. ҚР-ғы валюталық реттеу және валюталық бақылау органдары. ҚР Ұлттық банкінің валюталық реттеудегі рөлі.

Қазақстанның қазіргі кезеңдегі валюта саясаты: мақсаты, міндеттері және құралдары. Теңге бағамының қалыптасу факторлары. Қазақстанның ресми алтын валюта резервтері және оның теңге бағамын реттеудегі рөлі.

15 тақырып. Ашық экономикадағы макроэкономикалық тепе-теңдік

Ашық экономикадағы табыстар мен шығыстар (кейнстік модель). Жабық экономиканың базалық моделі.

Ашық экономиканың макроэкономикалық мақсаттары. Шағын ашық экономикадағы түзетулер (корректировка). Ашық экономикадағы ішкі және сыртқы баланс (IS-LM-BP моделі). Ашық экономикадағы жиынтық сұраныс және жиынтық ұсыныс (AS-AD моделі). AS-AD моделінің тепе-теңдігі. ішкі және сыртқы тепе-теңдік модельдері. Т.Свон диаграммасы. Р.Манделл моделі. Макроэкономикалық саясат жүргізуді күрделендіретін факторлар.

16 тақырып. Тіркелген валюта бағамы бар ашық экономикадағы макроэкономикалық саясат

Ашық экономика үшін кеңейтілген IS-LM моделі. Тіркелген валюта бағамы кезіндегі ішкі және сыртқы тепе-теңдік. Капиталдың төмен мобильділігі жағдайындағы бюджет-салықтық саясат, ақша-несие саясаты және сыртқы сауда саясаты. Капиталдың жоғары мобильділігі жағдайындағы бюджет-салықтық саясат, ақша-несие саясаты және сыртқы сауда саясаты.

17 тақырып. Қалқымалы валюта бағамы бар ашық экономикадағы макроэкономикалық саясат

Еркін қалқымалы валюта бағамы кезіндегі ашық экономикадағы макроэкономикалық тепе-теңдік. Капиталдың төмен мобильділігі кезіндегі макроэкономикалық саясат. Бюджет-салықтық саясат. Ақша-несие саясаты. Сыртқы сауда саясаты.

Капиталдың жоғары мобильділігі кезіндегі макроэкономикалық саясат. Бюджет-салықтық саясат. Ақша-несие саясаты. Сыртқы сауда саясаты.

Тіркелген және қалқымалы валюта бағамы кезіндегі макроэкономикалық саясаттардың нәтижесін салыстыру.

18 тақырып. Ашық экономика үшін макроэкономикалық бағдарламалау

Макроэкономикалық бағдарламалардың негізгі параметрлері. Макроэкономикалық бағдарламалардың мақсаты. Макроэкономикалық бағдарламалар түрлері. Сұраныс пен ұсыныс түзетулері (корректировка).

Макроэкономикалық түзетулер бағдарламасының теориялық негіздері. Базалық баланс моделі. Төлем балансы моделі. Орталық банк балансының моделі. Валюта бағамының өзгерісін есептеу.

19 тақырып. Ашық экономикадағы сұраныс пен ұсынысты реттеу

Ашық экономикадағы сұранысты реттеу. Ақша саясатының құралдары. Бюджет саясатының құралдары. Сыртқы сауда саясатының құралдары.

Ашық экономикадағы ұсынысты реттеу. Ұсынысты реттеу саясатының рөлі. ресурстарды орналастыруды жақсарту құралдары. Өндірістік мүмкіндіктерді кеңейту құралдары.

20 тақырып. Халықаралық валюта жүйесі: негізгі қағидалары мен эволюциясы

Әлемдік валюта жүйесінің қалыптасуы мен негізгі даму кезеңдері. Алтын стандарт жүйесі: негізгі қағидалары мен қызмет ету тәжірибесі. Алтын стандарттың артықшылықтары мен кемшіліктері. Алтын стандарт жүйесінің құлдырау себептері. Тұрақсыздық және бәсекелес валюта девальвациясы.

Бреттон-Вудск валюта жүйесінің негізгі қағидалары. Бреттон-Вудск жүйесінің күйреу себептері. Триффен дилеммасы. Ямайка валюта конференциясының шешімі. Көпвалюталы стандарт жүйесі.

21 тақырып. Халықаралық валюта жүйесінің қызмет етуінің қазіргі заманғы мәселелері

Қазіргі заманғы әлемдік валюта жүйесінің қызмет ету мәселелері. Әлемдік валюта қатынастарының тұрақсыздығы мен валюта дағдарыстарының туындау себептері. Әлемдік валюта жүйесінің қызмет етуіндегі әлемдік алтын нарығының рөлі.

Еуропалық валюта жүйесі: ерекшеліктері мен халықаралық экономикадағы рөлі. 2008-2012 жылдардағы әлемдік қаржылық дағдарыстың еуропалық валюта жүйесінің тағдырына әсері.

22 тақырып. Халықаралық сауданы реттеу

ДСҰ және тауарлар мен қызметтердің халықаралық саудасын реттеу. ДСҰ-ның мақсаты, міндеттері мен ұйымдық-құқықтық құрылымы.

Халықаралық сауданы реттеудегі Сауда және даму бойынша конференцияның (ЮНКТАД) рөлі.

23 тақырып. Өндіріс факторларының халықаралық қозғалысын реттеу

Капиталдың халықаралық қозғалысын реттеудегі Бүкіләлемдік банктің рөлі. Бүкіләлемдік банктің мақсаты, функциялары мен құрылымы.

Жұмыс күшінің халықаралық миграциясын реттеудегі ХЕҰ мен ХМҰ-ның рөлі.

Өнеркәсіптік даму бойынша БҰҰ (ЮНИДО) және ФАО: қызметінің негізгі міндеттері және халықаралық техникалық ықпалдастықтағы рөлі.

24 тақырып. Халықаралық валюта-қаржылық ұйымдар

Халықаралық макроэкономиканы реттеу. Халықаралық валюта-қаржылық қатынастарды реттеудегі ХВҚ-ның рөлі мен функциялары. Қазіргі заманғы әлемдік валюта жүйесіндегі SDR-дың рөлі.

Сыртқы қарызды реттеудегі Париж және Лондон клубтары. Халықаралық валюта-қаржылық қатынастарды реттеудегі ХЕБ-тің рөлі мен функциялары.

25 тақырып. Халықаралық аймақтық даму банктері

Аймақтық даму банктері: құру мақсаттары, ортақ белгілері мен айырмашылықтары, халықаралық валюта-қаржылық қатынастарды реттеудегі

рөлі. Аймақтық даму банктерінің ресурстарының қалыптасуы мен пайдаланылуы.

Еуропалық қайта құру және даму банкі. Еуропалық инвестициялық банк. Америкааралық даму банкі. Африка даму банкі. Азия даму банкі. Ислам даму банкі. Еуразиялық даму банкі. Қазақстанның аймақтық даму банктерімен ынтымақтастығы.

26 тақырып. Капиталдың жаһандық нарығы

Әлемнің қаржы ресурстарының жаһандануы. Әлемдік қаржы нарығы: түсінігі мен заманауи құрылымы. Әлемдік қаржы нарығы секторларының өзара байланысы.

Халықаралық қарыздану мен несиелеудің негізгі формалары. Халықаралық пайыз қойылымдары және олардың қалыптасу факторлары.

Трансұлттық банктер: қызмет ерекшеліктері және әлемдік капитал нарығындағы рөлі.

27 тақырып. Валюта нарықтары және валюталық операциялар

Заманауи валюта нарықтарының ерекшеліктері және олардың әлемдік қаржы нарығының басқа да сегменттерімен өзара байланысы. Валюта нарығының құрылымы. Валюталық операциялардың жіктемесі.

Халықаралық корреспонденттік банктік қатынастар. Халықаралық банктік валюта аударымдары. Банктік валюталық позициясы және оның алуантүрлілігі. Валюта позициясының жағдайы мен өзгерісін бақылау.

28 тақырып. Еуровалюта және еурокапитал нарығы

Еуровалюта түсінігі. Еуровалюта нарығының пайда болу себептері мен ерекшеліктері. Еуровалюта нарығының қарыз капиталының ұлттық нарықтарымен байланысы. Еуровалюта нарығының қызмет ету ерекшеліктері. Еуровалюта нарығындағы пайыз қойылымы.

Еурокапиталдар нарығының ерекшеліктері. Еуробанктер. Еуронесиелер және оларды жүзеге асыру механизмдері.

Еурооблигация, еуровексель, еуронота нарығы.

29 тақырып. Халықаралық қор нарықтары

Әлемдік бағалы қағаздар нарығы. Халықаралық қарыздық міндеттемелер нарығы. Шетелдік және халықаралық облигациялық займдар.

Меншік титулдарының халықаралық нарығы. Акция нарығының құрылымы. Жетілген нарықтар. Дамушы нарықтар.

Қаржылық деривативтер нарығы. Деривативтер нарығының құрылымы. Биржалық және биржалық емес сауда.

30 тақырып. Әлемдік валюта және қаржылық дағдарыстар: себептері мен мәселелері

Жаһандық қаржы жүйесінің тұрақсыздығы. Валюта және қаржылық дағдарыстардың туындау себептері және олардың әлемдік экономика дамуына әсері. Елдер мен аймақтар экономикасының тұрақсыздығы.

Сыртқы қарыздың әлемдік дағдарысы: себептері, салдары. Елдің сыртқы қарызы және оның көрсеткіштері. Сыртқы қарызды басқару. Халықаралық қарыздану мен несиелеуді мемлекеттік реттеу әдістері.

Банк қызметін реттеу саласындағы халықаралық ынтымақтастық. Әлемдік қаржы ағындарын халықаралық реттеу мәселелері.

“Әлемдік экономика” пәні

1 тақырып. Әлемдік экономика: ерекшеліктері, қалыптасуы және даму кезеңдері

«Әлемдік экономика» мен «әлемдік шаруашылық» ұғымы. Әлемдік экономиканың экономикалық жүйе ретіндегі ерекшеліктері мен оның әрекет ету ұстанымдары. Әлемдік экономиканың негізгі субъектілері. Халықаралық экономикалық қатынастардың (ХЭҚ) әлемдік шаруашылық жүйедегі орны.

Еңбектің халықаралық бөлінісі және оның әлемдік экономиканың қалыптасуындағы ролі. Әлемдік шаруашылықтың қалыптасуының тарихи үдерісі. Халықаралық сауда мен капиталистік (нарықтық) шаруашылықтың әлемдік шаруашылықтың қалыптасуындағы маңызы. Әлемдік нарық пен әлемдік шаруашылықтың пайда болуы. Өндіріс факторларының халықаралық орын ауысуы, өндірістік төңкерістің және транспорттың дамуының әлемдік шаруашылықтың құрылуындағы ролі. XIX-XX ғғ. межесіндегі әлемдік шаруашылықтың ерекшеліктері.

Әлемдік шаруашылықтың даму кезеңдері. Әлемдік шаруашылықтың соғыстан кейінгі кезеңдегі даму барысындағы тұтастығының артуы. Өндірістің интернационализациялануы және оның қозғаушы күштері. Әлемде интеграциялық бірлестіктердің пайда болуы. Халықаралық экономикалық ұйымдардың пайда болуы және олардың әлемдік шаруашылық үдерістерді реттеудегі ролі.

2 тақырып. Әлемдік экономиканың дамуындағы қазіргі кездегі бағыттар

Әлемдік экономиканың қазіргі кездегі дамуының ерекшеліктері.

Экономиканың постиндустриализациясы: мәні және оның көрініс беруінің негізгі формалары. Индустриальды және постиндустриальды қоғам туралы теориялар.

Экономиканың транснационализациялануы. Трансұлттық компаниялар ұғымы (ТҰК). Әлемдегі шаруашылық өмірдің ырықсыздануы және ашық экономика саясаты. Аймақтандыру мен интеграция.

Шаруашылық өмірдің жаһандануының мәні мен көрініс беру формалары. Ұлттық шаруашылықтардың экономиканың жаһандануы жағдайында өзара тәуелділіктерінің артуы. Экономиканың жаһандануының негізгі факторлары.

Экономиканың жаһандануы үдерісінің әлеуметтік-экономикалық қайшылықтары.

3 тақырып. Әлем елдерінің типологиясы

Әлем елдерінің классификациясы (типологиясы) және оның негізгі өлшемдері. Әлемдік шаруашылықтың тарихи даму барысында елдердің әртүрлі топтарға бөлінуі. Қазіргі заманғы әлемдік шаруашылықтың орталығы мен перифериясы.

Елдердің табыс деңгейлері бойынша классификациясы: жан басына шаққандағы ЖҰӨ/ЖІӨ көрсеткіші. ЖҰӨ/ЖІӨ-ді валюта бағамы және сатып алу қабілетінің тепе-теңдігі бойынша өлшемінің есебі. ІҰӨ/ІЖӨ жалпы көлемі бойынша көшбасшы-елдер.

Ел экономикасының салалық құрылымы, өнімнің негізгі түрлерін өндіріу мен тұтыну бойынша дамығандығы деңгейін анықтау.

Экономиканың даму сатылары (өсу) бойынша елдерді классификациялау. Қазіргі кездегі экономикалық өсім. Экономикалық өсімнің еңбек өнімділігі мен технологияларды жаңартуды қамтамасыз етудегі ролі.

Елдердің өнеркәсібі дамыған, дамушы және өтпелі экономикалы елдерге бөлінуі.

Болашақта елдердің типологиясы туралы болжамдар (гипотезалар) Біртұтас өркениет теориясы. Өркениеттердің қақтығысы теориясы.

4 тақырып. Елдер арасында әлеуметтік-экономикалық даму деңгейлеріндегі алшақтық және оны еңсерудің жолдары

Әлемдік экономикада әртүрлі елдер жағдайының өзгеруі. Елдер арасында әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі бойынша алшақтық ұғымы мен көрсеткіштері.

ЖҰӨ/ЖІӨ-ді жан басына шаққандағы көрсеткіш бойынша алшақтықтың көлемі. Адами даму индексі (АДИ) және оны есептеудің әдістемесі. АДИ өлшемі бойынша әлем елдері мен аймақтарының айырмашылықтары. Әлемнің кедей елдерінің артта қалуының негізгі себептері. Олардың даму деңгейлеріндегі алшақтықтың азаюы/ұлғаюы.

Даму деңгейіндегі алшақтықты еңсеру мәселелері. Қуып жету дамуының моделі және оларды іс жүзінде жүзеге асыру. ЖИЕ (НИС) пен Қытайдың жетістіктері.

Қазақстанның экономикалық өсуінің моделін таңдау.

5 тақырып. Әлемдік экономиканың ресурстары және олардың елдер арасындағы бөлінісі

Әлемдік шаруашылықтың еңбек және табиғи ресурстары: оның қазіргі заманғы экономикадағы ролі және елдердің ресурстармен қамтамасыз етілу деңгейі

Әлем халқының динамикасы мен құрылымы. Әлемнің еңбек ресурстары және олардың елдер бойынша бөлінуі.

Өндірісі дамыған елдер мен дамушы елдердегі жұмыс күшінің салалық және кәсби құрылымы.

Әлемдік еңбек нарығы және жұмыс күшінің халықаралық миграциясы. Қазіргі жағдайларда жұмыс күшін тарту орталықтары. Жұмыс күшінің халықаралық миграциясын ұлттық және халықаралық деңгейлерде реттеу. Халықаралық еңбек ұйымы (ХЕҰ): құрылуы, қызметінің мақсаттары және негізгі функциялары. Халықаралық миграция ұйымы (ХМҰ): мақсаты мен міндеттері.

Әлемнің табиғи ресурстарының негізгі түрлері. Табиғи ресурстардың қазіргі заманғы экономиканың дамуындағы ролі. Елдер арасында табиғи ресурстарды бөлудегі теңсіздік.

Минералды шикізат пен отынның әлемдік қорлары: негізгі түрлері мен қорларын бағалау. Минералды-отын ресурстарын өндіруші елдер мен тұтынушы елдер.

Жер, су және орман ресурстары: қорлары мен олардың әлемдегі тұтыну қарқынын бағалау.

Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті: қорлары мен пайдалану тиімділігін бағалау. Минералды шикізат пен отын экспортының болашағы.

6 тақырып. Әлемнің қаржы ресурстары мен капиталдың әлемдік нарықтары

Әлемнің қаржы ресурстары ұғымы. Қаржы ресурстарының түрлері. Қаржы активтерінің халықаралық қозғалысы. Әлемнің қаржы ресурстарын қайта бөліске салу механизмі. Қаржылық дериваттар.

Әлемдік қаржы нарығы: құрылымы мен негізгі қатысушылары. Трансұлттық банктер. Әлемдік қаржы орталықтары.

Әлемдік қаржы нарығы және қазіргі жағдайларда валютамен сауда жасаудың ролі.

Әлемдік несие нарығы. Банктердің шетелдік қызметі мен еуровалюта нарығының пайда болуы. Еуронарықтың қаржы құралдары.

Акциялардың әлемдік нарығы. Сақтандару қызметінің әлемдік нарығы.

Әлемнің алтынвалюта қоры. Қаржылай көмек. Елдің сыртқы қарызы. Әлемдегі сыртқы қарыздардың қазіргі дағдарысы. Алтынвалюта қорлар мен Қазақстанның сыртқы қарызы.

Қаржы ресурстарының жаһандануы мен оның салдарлары. Халықаралық қаржы алып сатарлығы мен әлемдік қаржы дағдарыстары. Қазақстанның әлемдік қаржы нарықтарының жұмысына қатысуы.

7 тақырып. Әлемдік экономиканың кәсіпкерлік және ғылыми ресурстары

Іскерлік ресурс ұғымы. Ұлттық кәсіпкерлік әлеует. Елдер бойынша кәсіпкерлік ресурсты бөліске салу және оның тиімділігі. Кәсіпкерлік ресурстың жаһандану жағдайында артуының маңызы. ТҰК кәсіпкерлік ресурсы. М. Портердің бәсекелестік артықшылығы теориясындағы кәсіпкерліктің ролі.

Әлемнің ғылыми ресурстарының ұғымы мен көрсеткіштері. Дамыған елдердегі НИОКР мемлекеттің шығындарының үлесі. Қазақстанда ҒЗТКӨ шығындары.

Әлемнің аса маңызды ғылыми-техникалық орталықтары. Ғылыми-техникалық кешендер мен технопарктер. Халықаралық технологиялық алмасулар және оның формалары. Лицензиялардың халықаралық саудасы. Технологияларды берудегі ТҰК ролі.

8 тақырып. Ұлттық экономиканың әлемдік шаруашылыққа қатысуы

Автаркия ұлттық экономиканың ашықтығы. Ашық ұлттық экономиканың пайдасы мен мәселелері. Ашық экономиканың түбірлі концепциясын сынау.

Елдің сыртқы экономикалық байланыстарын мемлекеттік реттеудің қажеттілігі мен негізгі мақсаттары. Мемлекеттің сыртқы экономикалық саясатының негізгі бағыттары. Посткеңестік кезеңдегі Қазақстанның сыртқы экономикалық байланыстарының қалыптасуы. Сыртқы экономикалық қызметті ырысыздандыру. Қазақстанның қазіргі кездегі халықаралық еңбек бөлінісіндегі орны. Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуына жаһандандудың әсері.

Елдің әлемдік шаруашылыққа пәрменді араласуының мәселелері. Елдің бәсекеге қабілеттілігі (ұлттық бәсекеге қабілеттілік): түсінігі мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік экономикалық форум даярлаған көп факторлы моделдің негізіндегі ұлттық бәсекеге қабілеттіліктің анықтамасы. М. Портердің бәсекелестік теориясы. Елдердің бәсекелестік артықшылықтары («ұлттық ромб») «детерминанттары». Кездейсоқ оқиғалар мен үкіметтердің ұлттық бәсекелестіктің қалыптасуындағы ролі. Ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігінің төртфакторлы моделі.

ҚР бәсекеге қабілеттілігін қалыптастырудың мәселелері. Қазақстанның әлемнің мейлінше дамыған 50 елінің қатарына кіру стратегиясы. Қазақстанның индустриалды-инновациялық даму стратегиясы.

9 тақырып. Әлемдік экономикадағы дамыған елдер

Өндірісі дамыған елдер: табыс деңгейінің көрсеткіштері, әлемдік экономикадағы орны ролі. Өндірісі дамыған елдер тобындағы көшбасшы-елдер.

Әлемдік экономикалық бәсекелестіктің үш орталығы. Триада және оның перифериялары.

Экономикалық ынтымақтастық пен даму ұйымына (ЭЫДҰ) кіретін елдер.

АҚШ-тың экономикасы. Канаданың экономикасы. Батыс Еуропа елдерінің экономикасы. Жапония экономикасы.

10 тақырып. Әлемдік экономикадағы дамушы елдер

Дамушы елдер тобының негізгі сипаттамалары, олардың әлемдік шаруашылықтағы орны мен ролі. Жаңа индустриалды елдер (ЖИЕ). Шикізат экспорттаушы - елдер. Әлемнің ең кедей елдері.

Өтпелі экономикалы елдер тобының негізгі белгілері және олардың әлемдік экономикадағы ролі. Қазақстанның экономикалық даму деңгейінің көрсеткіштері.

11 тақырып. Әлемдік экономикадағы өтпелі экономикалы елдер

Өтпелі экономикалы елдер тобының негізгі белгілері және олардың әлемдік экономикадағы орны. Өтпелі экономикалы елдердің экономикалық көрсеткіштері. Бұрынғы социалистік лагерь елдері. Орталық және Шығыс Еуропа елдерінің (ОШЕ) сипаттамасы. ТМД елдерінің экономикасы. Ресей экономикасы. Орталық Азия елдерінің экономикасы.

Қазақстанның экономикалық даму деңгейінің көрсеткіштері. Қазақстанның экономикалық саясаты. Қазақстан экономикасының салалар бойынша құрылымы.

Қытай экономикасы. Аралас экономика ұғымы. Қытайдың экономикалық саясатындағы экономикалық даму ерекшеліктері. Қытай экономикасының салалық талдауы.

12 тақырып. Әлемдік шаруашылық жүйедегі Трансұлттық корпорациялар (ТҰК)

ТҰК негізгі белгілері. Көп ұлтты корпорациялар. ТҰК-дың әлемдік шаруашылықтың негізгі субъектілеріне айналуы. ТҰК әлемдік шаруашылық жүйедегі дуализм жағдайы. ТҰК негізіндегі халықаралық өндіріс жүйесінің пайда болуы.

ТҰК ұйымдасуы мен басқару құрылымы. ТҰК қызметінің пәрменділігі факторлары.

ТҰК қызметінің негізгі салалары. Халықаралық стратегиялық альянстар.

ТҰК қызметінің қабылдаушы елдердің экономикасына әсері. Дамушы елдердің экономикасына ТҰК қызметінің кереғарлығы. ҚР ТҰК қызметі және оның салдарлары.

13 тақырып. Әлемнің интеграциялық бірлестіктері

Халықаралық экономикалық интеграция ұғымы. Экономикалық интеграцияның алғышарттары мен факторлары. Мемлекетаралық интеграциялық бірлестіктер.

Дамыған елдердің интеграциялық топтары. Еуропалық одақ: негізгі белгілері мен әлемдік экономикадағы ролі. НАФТА: құрылуы, әлемдік экономикадағы ролі. АТЭЫ: елдердің құрамы және даму болашағы.

Дамушы елдердің интеграциялық топтары және олардың даму мәселелері. МЕРКОСУР және АСЕАН. Африкадағы интеграциялық үдерістер.

Өтпелі экономикалы елдердің интеграциялық топтары. Қазақстанның интеграциялық үдерістерге қатысуы. ТМД және ЕурАзЭҚ.

14 тақырып. Халықаралық экономикалық ұйымдар

Әлемдік шаруашылық үдерістерді халықаралық деңгейде реттеудің қажеттілігі. Халықаралық экономикалық ұйымдардың мақсаты мен ұстанымдары. Халықаралық экономикалық ұйымдардың классификациясы.

БҰҰ жүйесі. ЭКОСОС – БҰҰ-ның басты экономикалық органы. БҰҰ жүйесіндегі халықаралық экономикалық ұйымдар.

ЭЫДҰ (ОЭСР): құрамы мен қызметінің басты міндеттері.

Көпжақты сауда-экономикалық ұйымдар. ДСҰ/ГАТТ, ЮНКТАД, ХСП.

Халықаралық валюта-қаржы және несие ұйымдары. ХВҚ (МВФ): әлемдік экономикадағы ролі мен функциялары. Дүниежүзілік Банк Тобы: құрамы мен құрылу мақсаттары. ХДҚБ (Халықаралық даму қоры банкі), ХДҰ (Халықаралық даму ұйымы), ХҚК (Халықаралық қаржы корпорациясы), ИККА (МАГИ) (Инвестицияларға кепілдік беру туралы көптарапты агенттік), ИРХО (МЦУИС) (Инвестицияларды реттейтін халықаралық орталық). Халықаралық есеп-айырысу банкі: пайда болуы және халықаралық валюта-қаржы қатынастарындағы ролі. Аймақтық даму банктері: Еуропалық қайта құру және даму банкі, Азиялық даму банкі, Американааралық даму банкі және т.б.

Мамандандырылған халықаралық экономикалық және ғылыми-техникалық ұйымдар.

Халықаралық экономикалық ұйымдардың Қазақстандағы қызметі.

15 тақырып. Әлемдік шаруашылықтағы жаһандық экономикалық мәселелер

Адамзаттың негізгі жаһандық экономикалық мәселелері. Экологиялық дағдарыс жаһандық мәселе ретінде. Экологиялық мәселелер мен әлемдік экономиканың тұрақты даму мәселелері. Экологиялық мәселелерді шешу жолдары. Экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бағдарламалары.

Әлемдік экономиканың дамуындағы демографиялық мәселелер. Әлемдегі халықтың тығыз қоныстануы мәселесі. Оның аймақтық-экономикалық аспектісі және реттеу жолдары.

Жер шары тұрғындарын азық-түлікпен қамтамасыз ету мәселесі. Жалпы ақуалы және халықты азық-түлікпен қамтамсыз етудің аймақтық-экономикалық аспектісі. Ашаршылық мәселесі және оны шешудің басты факторлары. Мәселені шешудегі ұлттық және халықаралық талпыныстарды үйлестіру.

Қазақстанның жаһандық экономикалық мәселелерді шешуге атсалысуы.

5. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

«Микро-макрэкономика» пәні бойынша

Негізгі әдебиет:

1. Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Дело, 2001.
2. Хайман Д.Н. Современная микроэкономика: анализ и применение. Т. 1,2. - М.: Финансы и статистика, 1992.
3. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макрэкономика. 8-е изд. – М.: «Дело и Сервис», 2008.
2. Гальперин В.М., Игнатъев С.М., Моргунов В.И. Микроэкономика. В 2-х томах. – СПб.: «Экономическая школа», 2006.
4. Мухамедиев Б.М. Микроэкономика. - Алматы: Қазақ университеті, 2007.
5. Сакс Д., Ларрен. Макрэкономика: глобальный подход. М.: Изд-во МГУ, 1998.
6. Туманова Е.А., Шагас Н.Л. Макрэкономика. – М.: ИНФРА-М, 2004.

7. Мухамедиев Б.М., Дуламбаева Р.Т., Рахматуллаева Д.Ж. Макроэкономика. Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2011. – 250 с.

Қосымша әдебиет:

1. Тарануха Ю.В. Микроэкономика: учебник. - М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2009
2. Иванов С.А., Артамонов В.С., Попов А.И. Макроэкономика: учебник для вузов. С.-Пб.: ПИТЕР, 2009.
3. Долан Э., Линдсей Д. Рынок. Микроэкономическая модель. - С.-Пб.: Печатный двор, 1992.
4. Нуреев Р.М. Курс микроэкономики. - М.: НОРМА, 2001.
5. Вэриан Х. Микроэкономика. Промежуточный уровень. Современный подход. - М.: ЮНИТИ, 1997.
6. Мэнкью М. Принципы микроэкономики. – С-Пб.: Питер, 2005.
7. Макконелл К., Брю С. Экономикс. - М.: Инфра-М, 2002.

«Халықаралық макроэкономика» пәні бойынша

Негізгі әдебиет:

1. Киреев А.П. Международная экономика. – Учебное пособие для вузов. – М.: Международные отношения, 2001, часть 2.
2. Кругман П., Обстфельд М. Международная экономика. 5-е изд. – СПб.: Питер, 2004.
3. Миклашевская Н.А., Холопов А.В. Международная экономика. 4-е изд. перераб. и доп. – М.: 2008.
4. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник / Под ред. Л.Н. Красавиной. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2005.

Қосымша әдебиет:

1. Моисеев С.Р. Международные финансовые рынки и международные финансовые институты: Учебное пособие, практикум по курсу / Московский государственный университет экономики, статистики и информатики. М., 2004 г.
2. Мировая экономика и международные экономические отношения: Учебник / под ред. А. С. Булатова, Н. Н. Ливенцева.– изд. с обновлениями.- М.: Магистр, 2010.
3. Глобализация мирового хозяйства: Учеб. пособие / Под ред. д-ра экон. наук, проф. М.Н. Осьмойвой, канд. экон. наук, доц. А.В. Бойченко. - М.: ИНФРА-М, 2006
4. Статьи из журналов: «Мировая экономика и международные отношения», «Международная экономика», «США и Канада: экономика, политика, культура», «Вопросы экономики», «Аль-Пари», «Транзитная экономика», «Вестник КазНУ», «Вестник КазЭУ», «Саясат» и др., а также журналов на английском языке: «Journal of International Economics», «Journal of Political Economy», «Journal of Monetary Economics», «NBER Macroeconomics Annual», «American Economic Review».

«Әлемдік экономика» пәні бойынша

Негізгі әдебиет:

1. Мировая экономика. /Под ред. А. С. Булатова. – 2-е изд., пераб. и доп. – М.: Экономист, 2007.
2. Басовский Л.Е. Мировая экономика: Курс лекций. – М.: ИНФРА-М, 2010.
3. Кудров В.М. Мировая экономика.- М.: Юстицинформ,. 2009.
4. Ломакин В.К. Мировая экономика. Учебник. - М.: Юнити-дана.- 2012.
5. Мировая экономика: Курс лекций /Под ред. И. П. Николаева. - М.: ЮНИТИ. 2007.
6. Богомолов О. Т. Мировая экономика в век глобализации: учебник. – Москва: Экономика, 2007. – 360 с.
7. Мировая экономика. Экономика зарубежных стран. Учебник /Под ред. В.П.Колесова и М.Н.Осьмовой.-М.: МАКС Пресс, 2011.

Қосымша әдебиет:

1. Суэтин А.А. Мировая экономика. Международные экономические отношения. Глобалистика. Учебник. -- М.: Кнорус, 2008. - 320с.
2. Сутырин С., Погорлецкий А., Ломакин Н. Мировая экономика и международные экономические отношения. М.: Эксмо, 2010. с. 320.
3. Бородулина Л.П., Кудряшова И.А., Юрга В.А. Международные экономические организации: Учебное пособие. - 2-е изд., М.: Магистр, 2011
4. Мировая экономика и МЭО: Учебник для вузов в 2-х частях/ Под ред. Хасбулатова Р.И. - М.: Гардарики, 2006.
7. Гордеев В. В. Мировая экономика и проблемы глобализации /. – Москва: Высшая школа, 2008. – 406 с.
8. Гурова И. П. Мировая экономика: учебник /. – Москва: Омега-Л, 2009. – 391 с.